

Forvirret navnetræk på en Christian IV 2-Skilling

Baggrund

I min artikel om Christian IV's navnetræk (Harck 2005) har jeg gjort rede for en hypotese om, at Christian IV har ønsket sit navnetræk skrevet som 'Christian III' med rømtal; Fire I'er. I Schou's aftrykssamling findes et aftryk af en 2-skillling fra 1613 (Schou 21, se Figur 1), som støtter denne hypotese.

Af Anders Harck

Den interessante mønt

Mønten beskrevet som 1613 Schou 21 er af den sjældne type med navnetræk 'Christian 4'. Der kendes kun to varianter af denne types forside (Schou 21 og 25, se Figur 1 og 2), og den umiddelbare tolkning af Schou er naturlig nok, at der er tale om to stempler. Mønten vist i Figur 1 er imidlertid stærkt dobbeltpræget på forsiden – se nedre korsarm.

Sammenligner man nu disse to præg med andre stempler fra 2-skillinge, ser vi at størstedelen af mønten (det

Figur 1. Den interessante 2-Skilling 1613 Schou 21. Mønten har navnetrækket Chr 4.

Figur 2. En 'god' stempelvariant af 2-Skilling 1613 (Schou 25) med navnetræk Chr. 4.

Figur 3. 2-Skilling 1613 (Schou 18) med navnetræk Chr III.

seneste præg) er stempelidentisk med en 2-skilling, hvor navnetrækket er 'Christian III' (Schou 18, Figur 3). Den lille del af mønten, hvor 4 optræder, er på den anden side stempelidentisk med ovenstående Figur 2.

Dette er illustreret i Figur 4, hvor den sorte tegning blot er en gentagelse af forside fra Figur 1. Med rød streg er så den relevante del af mønten i Figur 3 (Schou 18) optegnet, og med blågrøn streg er den relevante del fra Figur 2 (Schou 25) optegnet. Det fremgår, at der er nøje overensstemmelse mellem de respektive stempler i de relevante områder.

Der er altså tale om en mønt, som først er præget med navnetrækket 'Christian 4', og derefter overpræget med et andet stempel med 'Christian III', men netop romertallet III er ikke blevet præget.

Figur 4. Illustration af, at 2-Skillingen 1613 Schou 21 er præget med to forskellige stempler. Sort farve: Schou 21, Rød farve: Schou 18 og Blågrøn farve: Schou 25.

Konklusion og argumentation for hypotesen nævnt i indledningen

Observationerne vedrørende mønten beskrevet som 1613 Schou 21 fører naturligt til den konklusion, at der er tale om en slags fejlpræg, og at mønten helt sikkert må være unik. Derudover bliver der så kun et kendt stempel med navnetrækket 'Christian 4'.

Endelig fortæller mønten så en opdigtet - men interessant - historie om navnetrækkets betydning. Vi ved med sikkerhed, at en mønt præget med det arabiske 4-tal er blevet genpræget med et andet stempel. Dette er mønten vist i Figur 1. Det spekulative hændelsesforløb er så følgende: Møntersvenden har opdaget brugen af det 'forkerte' (egentlig kasserede) stempel med 'Christian 4'. Han tager derfor et 'rigtigt' stempel med 'Christian III' og

præger nu mønten med dette. Han overser imidlertid, at præget er blevet meget svagt (ikke eksisterende) i netop det område, som burde have været ændret (det arabiske 4-tal). Denne opdigtede tankegang og skødesløshed hos møntersvenden kan så forklares med den i min tidligere artikel (Harck 2005) fremsatte hypotese:

Christian IV (eller en magtfuld person) har bevidst arbejdet for, at navnetrækket skulle skrives 'Christian III'. Stemplet skåret med 'Christian 4' er altså ikke godkendt på grund af det arabiske 4-tal og burde følgelig ikke bruges.

Hvis denne hypotese er rigtig, er det ovenfor skitserede hændelsesforløb med møntersvenden helt naturligt, og mønten beskrevet som 1613 Schou 21 er således en markant støtte for min hypotese om, at der har været et meget bevidst ønske om navnetrækkets udformning.

Litteratur:

Harck A. 2005: Variation i Christian IVs navnetræk. Numismatisk Rapport 83.

Schou H.H. 1926: Beskrivelse af danmarks og Norges mønter.